

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

От комисията за изготвяне на проект на тълкувателно решение по тълк. д. № 2/2018 г. ОСТК, определена с разпореждане от 06.12.2018г. на Председателя на Върховния касационен съд, в състав: Костадинка Недкова (докладчик), съдия Вероника Николова и съдия Николай Марков

Във връзка с образуваното тълкувателно дело № 2/2018 г. на ОСТК на ВКС и постъпил сигнал от електронното издание „Предизвикай правото“ за наличие на противоречива практика по приложението на разпоредби от Част IV „Несъстоятелност“ на ТЗ, комисията, след извършена самостоятелна проверка, констатира наличието на противоречива практика на съдилищата относно последиците на решението за спиране на производството по несъстоятелност по чл. 632, ал. 5 ТЗ за производствата по чл. 694 и исковете по чл. 649, ал. 1 ТЗ.

Относно ефекта на спирането на производството по несъстоятелност по отношение на иска по чл. 694 ТЗ са застъпени следните становища в практиката на съдилищата:

Едното разрешение е дадено с определение № 240 от 03.05.2017 г. по в. ч. т. д. № 158/2017 г. на Апелативен съд - Варна. В него е прието, че със спиране на производството по несъстоятелност по чл. 632, ал. 5 ТЗ се прекратяват правомощията на синдика (при постановено освобождаване на синдика с решението по чл. 632, ал. 5 ТЗ), поради което възниква временна пречка за движение на делото по иска по чл. 694 ТЗ, отпадането на която е възобновяване на производството по несъстоятелност и назначаване на синдик. В решение № 139 от 11.05.2018 г. по т. д. № 620/2017 г. на Апелативен съд – Пловдив е аргументирано, че със спиране на производството по несъстоятелност по чл. 632, ал. 5 ТЗ се прекратяват по силата на закона правомощията на синдика като орган на несъстоятелността, което е пречка да се спазят изискванията по чл. 637, ал. 3, т. 2 ТЗ за неговото задължително участие в това производство, с оглед на което завареното исково производство по чл. 637, ал. 3 ТЗ е спряно, на основание чл. 229, ал. 1, т. 7 вр. т. 3 ГПК.

В протовоположна насока е становището, обосновано в определение № 607 от 17.09.2014 г. по в. ч. т. д. № 523/2014 г. на Апелативен съд – Варна. В него е мотивирано, че производството по иска по чл. 694 ТЗ не се спира при постановено решение по чл. 632, ал. 5 ТЗ, тъй като притежава относителна самостоятелност и зависи само от наличието на

производството по несъстоятелност, което е висящо и може да бъде възобновено във всеки един момент от течението на едногодишния срок.

Относно последиците на спирането на производството по търговска несъстоятелност за исковете по чл. 649, ал. 1 ТЗ са дадени от съдилищата следните разрешения:

На първо място, е застъпено становището, че при спряно производство по несъстоятелност по чл. 632, ал. 5 ТЗ е недопустимо предявяване на иски по чл. 649, ал. 1 ТЗ, преклузивният едногодишен срок за предявяването им не тече за времето от спирането до възобновяването на производството по несъстоятелност, като за очертания времеви интервал висящите производства по чл. 649, ал. 1 ТЗ се спират. Дадените разрешения са обективирани в следните актове на съдилищата:

В определение № 2352 от 25.08.2015 г. по гр. д. № 3356/2015 г. на Апелативен съд – София, постановено в производство по допускане на обезпечение на бъдещ иск по чл. 646, ал. 2, т. 2 ТЗ, е прието, че искът е недопустим, тъй като едновременно с откриване си производството по несъстоятелност е спряно по чл. 632, ал. 1 ТЗ, при което воденето на исковете по чл. 645 - чл. 647 ТЗ се явява правноневъзможно, като срокът по чл. 649, ал. 1 ТЗ тече от решението по чл. 632, ал. 2 ТЗ, с което производството се възобновява. Посочено е, че след като преклузивният срок за предявяване на иска не тече в периода между решението по чл. 632, ал. 1 ТЗ и решението за възобновяване по чл. 632, ал. 2 ТЗ, то предявените в този период иски биха били недопустими. Обобщено е, че исковете по чл. 645 – чл. 647 ТЗ са допустими единствено, ако производството по несъстоятелност е открито и не е спряно по реда на чл. 632, ал. 1 и ал. 5 ТЗ.

В определение № 316 от 14.05.2014 г. по в. ч. т. д. № 212/2014 г. на Апелативен съд – Варна също е прието, че тъй като висящото производство по несъстоятелност е процесуална предпоставка за допустимост на конститутивните иски по чл. 647 ТЗ, то преклузивният срок за предявяването им би могъл да тече само при възможност ищецът да упражни правото си на иск. Такава възможност и правен интерес при спряно производство по несъстоятелност до възобновяването му липсва. Въз основа на това е направен извод, че независимо дали производството по несъстоятелност е спряно на основание чл. 632, ал. 1 ТЗ или по чл. 632, ал. 5 ТЗ, до възобновяването му липсва възможност да бъдат предявени обусловените иски по чл. 647 ТЗ. Затова по арг. на чл. 61 ГПК е прието, че едногодишният срок по чл. 649, ал. 1 ТЗ, който е започнал да тече с откриване на производството по несъстоятелност, не е текъл за периода от спиране на производството по несъстоятелност по чл. 632, ал. 5 ТЗ до възобновяването му по чл. 632, ал. 2 ТЗ.

В решение № 212 от 21.03.2017 г. по т. д. № 566/2016 г. на Окръжен съд - Варна в хипотеза на открито производство по чл. 630, ал. 1 ТЗ, впоследствие спряно по чл. 632, ал. 5 ТЗ и след това възобновено по чл. 632, ал. 2 ТЗ, са изложени съображения, че доколкото до момента на спирането на производството по несъстоятелност преклузивният едногодишен срок по чл. 649, ал. 1 ТЗ не е изтекъл, то същият следва да се брои от момента на обявяване на решението за възобновяване по чл. 632, ал. 2 ТЗ.

С решение № 251 от 17.05.2018 г. по т. д. № 26/2016 г. на Окръжен съд - Стара Загора е счетено, че при открито и едновременно с това спряно производство по несъстоятелност по чл. 632, ал. 1 ТЗ, впоследствие, след възобновяване по чл. 632, ал. 2 ТЗ, спряно по чл. 632, ал. 5 ТЗ (постановено е и освобождаване на синдика), се спира производството по иска по чл. 646, ал. 1, т. 3 ТЗ, което се възобновява при възобновяване на производството по несъстоятелност и назначаването на синдик.

С определение № 95 от 01.03.2018 г. по в. ч. д. № 106/2018 г. на Апелативен съд – Пловдив във връзка с проверка за допустимостта на иск по чл. 135 ЗЗД, свързан с производството по несъстоятелност, с оглед течението на срока по чл. 649, ал. 1 ТЗ, е разгледана хипотеза на спиране на производството по несъстоятелност по чл. 632, ал. 5 ТЗ преди провеждане на първото събрание на кредиторите и впоследствие възобновяване на същото по чл. 632, ал. 2 ТЗ. Изложени са съображения, че със спирането на делото по несъстоятелност правомощията на временния синдик се прекратяват и те се възстановяват с възобновяване на производството по несъстоятелност. Във връзка с течението на срока по чл. 649, ал. 1 ТЗ е прието, че законът не прави разлика дали възобновяването на производството е след решение за спиране по чл. 632, ал. 1 или по чл. 632, ал. 5 ТЗ. За периода от откриване на производството по несъстоятелност по чл. 630, ал. 1 ТЗ до спирането му няма постоянен синдик, нито одобрен списък на кредиторите с предявени вземания, които са легитимирани при бездействие на синдика да предявят иска по чл. 135 ЗЗД, а за периода на спиране на производството по несъстоятелност правомощията на временния синдик са прекратени, поради което едва след възобновяване на производството е възможно предявяване на иск от вида на тези, посочени в нормата на чл. 649 ТЗ.

В решение № 553 от 07.10.2014 г. по т.д. № 727/2014 г. на Апелативен съд – Пловдив е посочено, че срокът за предявяване на исковете по чл. 649, ал.1 ТЗ тече от датата на решението по чл. 630, ал. 1 ТЗ, само когато по делото е постановено решение по чл. 630, ал. 1 ТЗ, но когато по делото по несъстоятелност е постановено решение по чл. 632, ал.1 ТЗ (независимо дали това е първоначално решение или то е постановено при условията на чл. 642, ал. 5 ТЗ), този срок тече от момента на обявяване на

решението по чл. 632, ал. 2 ТЗ за възобновяване на спряното производство по несъстоятелност. Разрешението е дадено при открито производство по несъстоятелност по чл. 630, ал. 1 ТЗ, което по - късно е спряно по чл. 632, ал. 5 ТЗ при условията на чл. 632, ал. 1 ТЗ, след което е възобновено с решение по чл. 632, ал. 2 ТЗ, от който момент е счетено, че тече едногодишният срок по чл. 649, ал. 1 изр. 1- во, предл. 2- ро ТЗ.

С решение № 22 от 15.01.2016г . по т. д. № 132/2012 г. на Окръжен съд – Разград също е застъпено становището, че срокът по чл. 649, ал. 1 ТЗ тече от датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност единствено при постановено решение по чл. 630, ал. 1 ТЗ. Когато по делото по несъстоятелност е постановено решение по чл. 632, ал.1 ТЗ, независимо дали това е първоначално решение или постановено при условията на чл. 632, ал. 5 ТЗ, този срок тече от момента на обявяването на решението по чл. 632, ал. 2 ТЗ за възобновяване на спряното производство.

Противно на дадените в изброените по-горе актове разрешения, е становището, материализирано в следната съдебна практика:

С определение № 312 от 11.05.2016 г. на в. ч. т. д. № 265/2016 г. на Апелативен съд – Варна е счетено, че производството по несъстоятелност не се явява преюдициално за правилното разрешаване на спора по предявения специален Павлов иск по чл. 135 ЗЗД вр. чл. 649 ТЗ, поради което няма основание за спиране на производството по отменителния иск. Мотивирано е, че уважаването на предявените искове по чл. 645 – чл. 647 ТЗ и чл. 135 ЗЗД води до връщане в масата на несъстоятелност на имущество, което би послужило за удовлетворяване на кредиторите. Разграничени са хипотезите на спряно производство по несъстоятелност, на основание чл. 632, ал.1 ТЗ, едновременно с откриване на производството, и спряно впоследствие производство по несъстоятелност в хипотеза на чл. 632, ал. 5 ТЗ. При открито производство по несъстоятелност по чл. 632, ал. 1 ТЗ, с оглед спиране на производството едновременно с откриването му, макар и да е налице висящо производство по несъстоятелност, няма легитимирани лица по чл. 649, ал.1 ТЗ, които могат да предявят исковите по чл. 645 - 647 ТЗ и чл. 135 ЗЗД, поради което в чл. 649, ал.1 ТЗ изрично е регламентиран за начало на течение на срока за предявяване на тези искове - моментът на обявяване на решението за възобновяване на производството по несъстоятелност. В хипотезата на чл. 632, ал. 5 ТЗ, каквато е разгледана по делото, липсата на достатъчно имущество за покриване на разноските, е установена от съда по несъстоятелността в момент, в който предявяванията на вземанията в срока по чл. 685 и чл. 688, ал. 1 ТЗ е приключило, установени са кредиторите на несъстоятелния търговец с приети вземания, и има назначен синдик. С оглед на това е прието, че е налице активно

легитимирано лице по иска по специалния Павлов иск по чл. 135 ЗЗД вр. чл. 649, ал. 1 ТЗ и до постановяване на решение по чл. 632, ал. 4 ТЗ и заличаване на длъжника от търговския регистър, предявеният от синдика иск за попълване на масата на несъстоятелност е допустим.

С определение № 3455 от 02.12.2015 г. по в. ч. гр. д. № 4771/2015 г. на Апелативен съд - София е прието, че едногодишният преклузивен срок за предявяване на отменителен иск по чл. 647 ТЗ тече от вписване на решението по чл. 630, ал. 1 ТЗ, а не от обявяване на решението за възобновяване по чл. 632, ал. 5 ТЗ на спряното производство по несъстоятелност. Актът е постановен в хипотеза на последващо спиране на производството по несъстоятелност по чл. 635, ал. 5 ТЗ и възобновяване му след това по чл. 632, ал. 2 ТЗ.

В решение № 43 от 01.03.2016 г. по т. д. № 290/2013 г. на Апелативен съд – Велико Търново е посочено, че със спирането на производството по несъстоятелност не се спират паралелните производства по отменителните искове, тъй като не са прекратени правомощията на синдика.

С решение № 214 от 11.07.2018 г. по т.д. № 249/2018 г. на Апелативен съд – Пловдив при постановено решение по чл. 632, ал.1 ТЗ по молбата по чл. 625 ТЗ, възобновено по чл. 632, ал. 2 ТЗ и впоследствие отново спряно на основание чл. 632, ал. 5 вр. ал. 1 ТЗ, е застъпено становището, че правомощието на синдика, посочено в нормата на чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ, няма основание да се счита прекратено с постановяване на решението по чл. 632, ал. 5 ТЗ, както и не е налице основание по чл. 658 ТЗ за освобождаване на синдика. Производството по чл. 647 ТЗ е самостоятелно съдебно производство, което не се явява част от производството по несъстоятелност, като не се счита спряно и не е налице основание за неговото спиране при условията на чл. 229, ал. 1 ТЗ. До приключването на производството по несъстоятелност е налице законоустановен интерес от провеждане на иска с правно основание чл. 647, ал.1, т. 6 ТЗ като способ за попълване на масата на несъстоятелността, като в производството по него длъжникът участва като самостоятелна страна и се представлява съобразно правилото на чл. 635, ал. 3 ТЗ.

С оглед очертаната по-горе противоречива практика на съдилищата относно правните последици при постановяване на решение за спиране на производството по несъстоятелност по чл. 632, ал. 5 ТЗ, комисията предлага да бъде сезиран Председателя на Върховния касационен съд с искане за допълване, на основание т. 5 от Правилата за приемане на тълкувателни решения на ОСГК, ОСТК и ОСГТК на ВКС, вр. чл. 125 ЗСВ на предмета на тълкувателно решение № 1/ 2018г. на ОСТК с въпроса:

Какви са последиците от спиране на основание чл. 632, ал. 5 ТЗ на производството по несъстоятелност по отношение предявяването на исковете по чл. 649, ал. 1 ТЗ и чл. 694 ТЗ, развитието на производството по тях и течението на срока по чл. 649, ал. 1 ТЗ?

КОМИСИЯ В СЪСТАВ:

съдия Костадинка Недкова

съдия Вероника Николова

съдия Николай Марков